

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

לפני כבוד השופט רחמים כהן

מבקשים

1. דליה פורת חוה
 2. צבי חוה
 3. אי.אר.אמ. טכנולוגיות בע"מ
- ע"י ב"כ עוה"ד אבנר גבאי

משיבות

- נגד
1. הפניקס חברה לביטוח בע"מ
 2. כלל חברה לביטוח בע"מ
- ע"י ב"כ עוה"ד ברק טל, עידו חיטמן ואילן אקוקה

פסק דין

עניינה של בקשת האישור במחלוקת הנוגעת לתוספת תשלום לתעריף הביטוח השנתי בגביית דמי הביטוח הנעשית בפריסה לתשלומים.

המפקח על הביטוח (להלן – **המפקח**) אישר לחברות הביטוח לגבות במספר תכניות ביטוח אשר תעריפיהן נקבעים לשנה, אולם הגביה מתבצעת במספר תשלומים במשך השנה תוספת תשלום המכונה תוספת תת-שנתית (להלן – **תוספת תת-שנתית**).

הכללים בקשר לגביית תוספת תת-שנתית בביטוחי חיים עוגנו בחוזר ביטוח 1982/6 (חוזר 338) ובחוזר ביטוח 419 מטעם אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן – **חוזר הביטוח הראשון ו- חוזר הביטוח השני**, בהתאמה). חוזר הביטוח הראשון חל על פוליסות ביטוח חיים שהונפקו עד לשנת 1992 וחוזר הביטוח השני חל על פוליסות ביטוח חיים שהונפקו החל משנת 1992.

בחוזר הביטוח הראשון נקבע כדלהלן:

הנדון: ביטוח חיים – תוספת תשלום בגביה תת-שנתית.

הוראה זו חלה כאשר תעריפי הביטוח נקבעים לשנה ואילו הגביה מפורזת למספר תשלומים במשך השנה. התופסת (שגיאת הכתיב במקור, ר.כ.). לתעריף תהיה כדלהלן:

תכיפות הגביה	גביה רגילה	גביה בשירות צ'קים
כל חצי שנה	2%	1%
כל רבע שנה	5%	3%
כל חודש	8%	6%

הוראה דומה כלולה בחוזר הביטוח השני, כאשר השינוי הוא בשיעור תעריף הגביה המירבי בתכיפות חודשית שהועמד על 4%.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 15-12-22400 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

המשיבות, הפניקס חברה לביטוח בע"מ (להלן – **הפניקס**) ו- כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן – **כלל ביטוח**) הן חברות ביטוח בעלות רישיון מבטח ישראלי לפי סעיף 15 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 (להלן – **חוק הפיקוח**).

המבקשים היו מבוטחים בתקופות הרלוונטיות לבקשת האישור בפוליסות אצל המשיבות.

המחלוקת מושא בקשת האישור נוגעת לתוספת תת-שנתית. המבקשים סבורים, שתוספת התשלום מהווה תשלום ריבית במסגרת עסקת אשראי וכי שיעורה עולה על שיעור הריבית המקסימלי שהותר למשיבות לגבות בהתאם לחוזרי הביטוח. המשיבות טוענות, שדמי הביטוח (להלן – **פרמיית הביטוח**) המשולמים בתשלומים במהלך השנה אינם החזר הלוואה, ועסקת ביטוח שבמסגרתה מבטח משלם פרמיה בתשלומים תמורת הכיסוי ביטוחי, אינה עסקת אשראי הכוללת קרן וריבית.

תמצית טענות המבקשים

המשיבות אינן מסתפקות בגביית שיעור הריבית המרבי המותר לפי חוזרי הביטוח. בפועל הן גובות ריבית בשיעור העולה על 13% לשנה כאשר שיעור הריבית המרבי המותר לפי חוזרי הביטוח הוא 6%, וריבית של 9.01% כאשר שיעור הריבית המרבי הוא 4%. דהיינו, יותר מכפליים משיעור הריבית המרבי שאישר להן המפקח על הביטוח בחוזרי הביטוח.

העסקה בין הצדדים היא עסקה בין מבטח למבוטח, אך הוסכם שמימונה יתבצע בדרך של אשראי, הניתן על ידי חברת הביטוח (המשיבות) בדרך של פריסת פרמיית הביטוח שהמבוטח נדרש לשלם לשנים עשר תשלומים חודשיים שווים. חלוקת הפרמיה לתשלומים גוררת ייקור של תעריף הביטוח על ידי תוספת תשלום. תוספת זו מהווה רכיב מימוני, של ריבית, אשר הופכת את עסקת הביטוח לעסקת אשראי. מחזור הביטוח הראשון עולה, כי תוספת תת-שנתית נגבית אך ורק בגין תשלום פרמיית הביטוח בפריסה לתשלומים. לשון אחר – אם תשלום הפרמיה לא היה מתבצע בדרך של פריסה לתשלומים, לא הייתה נגבית כל תוספת תת-שנתית.

תוספת תת-שנתית נועדה לפצות את המשיבות על הפסד שנגרם עקב גביית פרמיית הביטוח במספר תשלומים במקום בתשלום אחד. מדובר ברציונל מימון מובהק, הבא לידי ביטוי בריבית המשולמת למשיבות בגין מתן אשראי למבוטח או הלוואה לתשלום הפרמיה בתשלומים.

מאחר שמדובר בריבית, לא ניתן לגבות ריבית על יתרות קרן שכבר נפרעו. הלכה למעשה מדובר בהלוואה הניתנת לשנה, כאשר בכל חודש קרן ההלוואה פוחתת ב- 1/12 (שכן מספר התשלומים הוא 12 תשלומים חודשיים שווים). אלא שהמשיבות גובות תוספת ריבית בשיטת חישוב לא חוקית, שאינה לוקחת בחשבון את העובדה, שקרן ההלוואה נפרעת במהלך תקופת ההלוואה. המשיבות מוסיפות לקרן ההלוואה את מלוא הריבית השנתית במועד תחילת ההלוואה בשיעור של שנה שלמה והקרן והריבית משולמות ב- 12 תשלומים חודשיים למרות שהקרן פוחתת מדי חודש ב- 1/12. כך,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

למשל, בגין התשלום הראשון המשולם במועדו, דהיינו ללא אשראי או לכל היותר באשראי של חודש, משולמת ריבית של שנה שלמה. על התשלום השישי, המהווה אשראי למחצית השנה משולמת ריבית בשיעור שנתי גם כן. כך יוצא שמבוטחים מחויבים על ידי המשיבות בריבית גם בגין יתרות קרן שכבר נפרעו.

המשיבות נוקטות בשיטה בלתי חוקית של חישוב תוספת תת-שנתית שאינה מביאה בחשבון שקרן ההלוואה פוחתת במהלך השנה. תוספת תת-שנתית מחושבת על קרן ההלוואה במלואה בגין כל חודש וחודש, למרות שקרן ההלוואה פוחתת ב- $1/12$ מדי חודש. מכאן, שהמשיבות גובות ריבית בגין סכומי קרן הלוואה הגבוהים לאין ערוך מיתרת קרן ההלוואה בפועל. למעשה, רק התשלום האחרון בהלוואה (המהווה $1/12$ מקרן ההלוואה) מזכה את המלווה בריבית שנתי מלאה, אך בפועל כל קרן ההלוואה מחויבת בריבית שנתי מלאה. חישוב בשיטת ריבית דריבית בשים לב לריבית שנתי של 6% מביא לחיוב ריבית אפקטיבית בשיעור של 6.17%, דהיינו תוספת בלתי חוקית של 0.17% לריבית השנתית, בעוד ששיטת החישוב של המשיבות גורמת לכך שריבית שנתי בשיעור של 6% הופכת לריבית אפקטיבית של 13.73%.

גביית תשלומי הריבית האמורה נעשית מבלי שהמשיבות מיידעות את המבוטחים בדבר שיעורי הריבית הגבוהים ואופן חישוב הריבית. חובת המשיבות בהוגנות והגנה על מבוטחיהן מחייבת כי המבוטחים יקבלו מידע אמיתי ונכון על המחיר שהוא משלם בגין פריסת התמורה לתשלומים, בין היתר, על מנת שהוא יוכל להשוות אופציות מימון אחרות.

בחודש נובמבר 2013 הגישה מבקשת 1 נגד הפניקס תובענה בבית המשפט לתביעות קטנות בקשר עם גביית הריבית בשיעור מופרז ובלתי חוקי. בעקבות אותה תובענה הפניקס השיבה למבקשת 1 את מלוא הסכומים שנגבו ממנה ביתר במשך כ- 22 שנים, אשר הסתכמו לסך של 2,978 ₪ (בצירוף סכום נוסף של הוצאות משפט) והתחייבה כי מאותו מועד ואילך היא תחייב את מבקשת 1 בשיעורי הריבית המרביים לפי הדין. חרף התחייבותה המפורשת, הפניקס המשיכה לחייב את מבקשת 1 בשיעור ריבית מופרזים.

התנהלות המשיבות מקימה למבקשים עילות של הפרת חובות חקוקות הקבועות בחוק הריבית, תשי"ז-1957 (להלן – **חוק הריבית**) וכן חוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות, תשנ"ג-1993 (להלן – **חוק אשראי הוגן**), עשיית עושר ולא במשפט, הטעיה ואי גילוי נאות.

הקבוצה בשמה מוגשת בקשת האישור כוללת את מבוטחי המשיבות בפוליסות ביטוח חיים שהונפקו החל מיום 1 באוגוסט 1982, אשר שילמו פרמיה בפריסה לתשלומים לפי תחשיב ריבית תת-שנתית לא חוקי, שלא לקח בחשבון את העובדה, שתשלומי קרן הלוואה הביטוח הלכו ופחתו במהלך השנה בשים לב למועדי פירעון קרן ההלוואה. זאת, ביחס לתקופה שממועד החיוב הבלתי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

חוקי ועד למועד פסק הדין ולחלופין בשבע השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה ועד למתן פסק דין בתובענה.

הסעדים המבוקשים בבקשת האישור כוללים פסק דין המחייב את המשיבות לחשב את שיעור הריבית השנתית בשים לב למועדי פירעון קרן ההלוואה ובהתחשב באותם מועדי פירעון, ובאותה שיטת חישוב הנהוגה בבנקים מסחריים בישראל ביחס להלוואות דומות. וכן, פסק דין המחייב את המשיבות להשיב למבוטחיהן את סכומי הריבית התת-שנתית שנגבו מהם ביתר ושלא כדין, כמפורט בבקשה זו. מצורפת לבקשת האישור חוות דעת מומחה מד"ר תמיר לוי (נספח 15 לבקשה).

לחלופין מבוקש, פסק דין הצהרתי, שלפיו שיטת חישוב תוספת תת-שנתית הנהוגה על ידי המשיבות כמפורט בבקשה זו אינה חוקית.

תמצית טענות המשיבות

תוספת תת-שנתית נגבית בהתאם לתנאי הפוליסה ובהתאם לחוזרי המפקח, הן לעניין עצם גבייתה והן לעניין שיעורה. פרמיית הביטוח ששילמו חברי הקבוצה הייתה בהתאם לנקוב בפוליסה ולא נגבתה מהם פרמיה מעבר לזו המוסכמת בפוליסה.

עסקת הביטוח הכוללת תוספת תת-שנתית (במסגרתה מבוטח משלם את פרמיית הביטוח בפריסה לתשלומים) אינה עסקת אשראי (הכוללת קרן וריבית) ואינה "עסקת הלוואה". מבוטח הרוכש ביטוח לא התקשר עם חברת הביטוח בעסקת הלוואה ותשלום הפרמיה בפריסה לתשלומים אינו מהווה "החזר הלוואה".

פרמיית הביטוח בגין פוליסת ביטוח החיים מתומחרת באופן שנתי כתעריף שנתי ובהנחה שהפרמיה תתקבל במלואה בתחילת השנה. ככל שהפרמיה משולמת על ידי המבוטח בפריסה לתשלומים במהלך השנה, נגבית תוספת תת-שנתית, וזאת בהתאם לחוזרי המפקח.

תוספת תת-שנתית נועדה לשפות את חברת הביטוח בגין עלויות והוצאות הנגרמות לה בשל גביית פרמיית הביטוח בתשלומים. תוספת תת-שנתית כוללת אמנם היבט מימוני, ומסיבה זו מכונה תוספת זו "ריבית". אלא שאין בהיבט זה בלבד כדי להשליך למהותה האמיתית והמלאה של תוספת התת-שנתית. מרבית הרציונלים בגביית תוספת תת-שנתית אינם מתקיימים בעסקת הלוואה. ההצדקה לגבות תוספת תת-שנתית נובעת מסיבות שונות שאינן אך מימוניות, למשל: כיסוי הוצאות מימון, כיסוי הוצאות תפעול בשל פריסת תשלום הפרמיה השנתית לתשלומים ובשל הפסד פרמיות בקורות מקרה ביטוח. רציונלים אלה מתקיימים רק במקום בו בחר מבוטח לשלם את הפרמיה בפריסה לתשלומים המשקפים שירותים נוספים אשר נדרשות המשיבות לספק, ואשר אינם נדרשים עת משולמת פרמיית הביטוח בתשלום אחד מראש.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

העובדה, כי בחוזרי הביטוח נקבעו שיעורי תוספת שונים בהתאם לתכיפות הגביה נוגדת לחלוטין את עמדת המבקשים. "ריבית", במשמעות המקובלת של המילה פירושה תשלום נוסף המשולם על ידי הלווה למלווה, תמורת הזכות שנותן המלווה ללווה להשתמש בסכום כסף מסוים (המכונה ככלל, "קרן" או "קרן ההלוואה", למשך תקופת זמן מסוימת. הלווה נדרש לשלם למלווה את הריבית בנוסף להחזר הקרן. לשון אחר, הריבית היא "מחיר הכסף" או "המחיר" של העברת כסף מהעתיד להווה. אם תוספת תת-שנתית הייתה "מחיר הכסף" (בדומה לריבית) כפי הנטען על ידי המבקשים אזי, מבטוח שהיה משלם חלק מפרמיית הביטוח בפוליסה שלו לאחר שישה חודשים, היה נדרש לשלם שיעור תוספת תת-שנתית זהה, בין אם החלק מהפרמיה ששילם מהווה מחצית הפרמיה (בפריסה חצי שנתית), בין אם הוא רבע מהפרמיה (בפריסה רבעונית), ובין אם הוא האחד חלקי שנים עשר של הפרמיה (בפריסה שנתית). אלא שכאמור, שיעור תוספת תת-שנתית משתנה בהתאם לאופן פריסת תשלומי הפרמיה.

גם מפאת אופיו המיוחד של חוזה ביטוח, לא ניתן לראות בפריסת תשלום דמי הביטוח כהלוואה. בהקשר זה יודגש שבעוד שלפי סעיף 45 (א) לחוק חוזה הביטוח, מבטוח רשאי לבטל את חוזה הביטוח בכל עת, ובמקרה זה המבטוח מפסיק לשלם את דמי הביטוח ואין הוא נדרש לשלם את התשלומים הנותרים. אין המצב כך בחוזה למתן הלוואה, בו נדרש הלווה להשיב את ההלוואה כולה ככל שברצונו לבטלה. כך שבניגוד לזכותו של המבטוח לבטל את הפוליסה בכל עת, לוה המבקש לפרוע פירעון מוקדם של הלוואה שנטל, ככל הוא יידרש - ראשית: להשיב את מלוא קרן ההלוואה שנטל, ושנית בו בפרט: לשלם בנוסף לריבית הרגילה, ריבית גבוהה יותר בגין פירעון מוקדם.

המפקח על הביטוח, בהיותו מודע להיבט המימוני שבתוספת תת-שנתית, קבע את השיעורים שחברות הביטוח רשאיות לגבות בהתבסס, בין היתר, על ההיבטים השונים של תוספת זו, מבלי לכנותה "ריבית". נוסף על כך, המפקח על הביטוח התייחס למהותה של תוספת תשלום זו בת"א 1018/08 זליגמן נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ, ועמד על התכליות העומדות בבסיס גביית תוספת תת-שנתית, תוך שהדגיש כי מדובר ב"תוספת לפרמיה". עמדתו הברורה היא, כי תת-שנתית הנגבית מכח חוזרי הביטוח אינה ריבית. יתרה מכך, נוכח עמדה זו של המפקח ונוכח העובדה כי במשך עשרות שנים גובות המשיבות תוספת תת-שנתית, בהתאם לחוזרי המפקח, במתכונת בה הן גובות, בידיעת המפקח ובאישורו, קמה למשיבות ההגנה הקבועה בסעיף 6 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש), לפיו "בתובענה שהוגשה על עוולה, חוץ מרשלנות, תהא הגנה שהמעשה שמתלוננים עליו היה לפי הוראות חיקוק ובהתאם להן או שנעשה בתחום הרשאה חוקית או מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית...".

על יסוד הטענות האמורות, מוסיפות המשיבות וטוענות, כי לא חלה עליהן חובה לפרט את מרכיבי תוספת תת-שנתית. ממילא, ניתן לגלות בקלות רבה את דבר גביית תוספת תת-שנתית, כאשר מעיון במסמכי היסוד של פוליסות המבקשים עולה בבירור, כי בהתאם לבחירת אופציית פריסת דמי הביטוח לתשלומים, תעריך דמי הביטוח אינו זהה לתעריך דמי הביטוח השנתי המשולם כתשלום

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

אחד, פער זה הוא תוספת תת-שנתית שקיבלה ביטוי במסגרת הסכמות הצדדים בדף פרטי הביטוח של המבקשים. רכיב תוספת תת-שנתית אינו דורש פירוט נפרד ומיוחד (על אף שכאמור פירוט כאמור קיים בדף פרטי הביטוח של המבקשים). באופן הצגת תשלום דמי הביטוח בדף הפוליסה, המשיבות גילו למבקשים על גביית תוספת תת-שנתית ועל שיעורה של תוספת זו. משכך, המשיבות עומדות בחובת הגילוי שחלה עליהן ולא הפרו כל דין או נוהג בקשר לגילוי מידע הנוגע לדמי הביטוח.

בהקשר זה מעלות המשיבות טענות סף של התיישנות, שיהיו ומניעות. לשיטתן, המבקשים משלמים תוספת תת-שנתית במשך שנים, כאשר דמי הביטוח החודשיים ששילמו מדי חודש בחודשו הם כמוסכם בדף פרטי הביטוח (המבקשים אף מודים כי ניתן לגלות את דבר קיומה של תוספת תת-שנתית כאשר מחלקים את דמי הביטוח במספר חודשי השנה). דף פרטי הביטוח מצוי בידי המבקשים במשך שנים ומאז התקשרותם הפוליסה. משכך, טענות המבקשים נעוצות בהתיישנות עילות התביעה ובשיהוי כבד בהגשת בקשת האישור, המקימות בפני המבקשים מניעות מלהעלות את טענותיהם. כמו כן, ככל שהרגישו המבקשים נפגעים מתשלום תוספת תת-שנתית בבחרם באפשרות תשלום דמי הביטוח באפשרות התשלום החד פעמי, אלא שהעדיפו לא לעשות כן.

דיון

התנאים לאישור תובענה ייצוגית

בקשה לאישור תובענה ייצוגית היא הליך מקדמי שבו בית המשפט הנדרש להכריע בשאלה, האם יש מקום לדון בתובענה שהובאה לפתחו כתובענה ייצוגית, בוחן התקיימותם של מספר תנאים:

סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע, שלא תוגש תובענה ייצוגית אלא "בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית".

בקשת האישור הוגשה לפי פרט 2 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, הקובע את האפשרות להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית "נגד מבטח, סוכן ביטוח או חברה מנהלת, בקשר לענין, לרבות חוזה ביטוח או תקנון קופת גמל, שבינם ובין לקוח, לרבות מבטח או עמית, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו".

סעיף 4 לחוק תובענות ייצוגיות קובע תנאי נוסף שעניינו, קיומה של עילת תביעה אישית. עילת התביעה האישית של המבקשים מבוססת על יחסיהם החוזיים עם המשיבה ועל יסוד פוליסת הביטוח של המשיבות בהן הם מבוטחים.

בשים לב לכך, שהשאלות העומדות במרכז בקשת האישור הן אותן שאלות העומדות במרכז התובענה האישית – האם תוספת תת-שנתית מהווה ריבית כהגדרתה בחוק הריבית והאם יש לחשב את שיעוריה בהתאם לאופן המוצע על ידי המבקשים, הרי שענייננו בשאלות המרכיבות את עילת התביעה האישית והייצוגית כאחד.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

תוספת תת-שנתית

במרכז המחלוקת בין הצדדים עומדת שאלת מהותה ואופן חישובה של תוספת תת-שנתית. לטענת המבקשים, תוספת תת-שנתית שגובות המשיבות בפוליסות ביטוח חיים, בגין האפשרות לשלם את דמי הביטוח השנתיים, להם התחייב המבוטח מראש, בתשלומים במהלך השנה היא ריבית בגין מתן אשראי למבוטח או הלוואה לתשלום דמי הביטוח בתשלומים (סעיפים 6 ו-65 לסיכומי המבקשים). בהתאם, עותרים המבקשים לקבלת סעדים הצהרתיים ואופרטיביים וטוענים, כי המשיבות הפרו את מגבלת הריבית המקסימלית שהותרה בחוזרי המפקח ואת חובת הגילוי לגבי שיעור הריבית הגלום בפוליסה והיותו מעל הריבית המקסימלית המותרת. לשיטת המבקשים, מאחר שמדובר בריבית הרי שלא ניתן לגבות ריבית על קרן שכבר נפרעה. הם יוצרים את הקשר בין חוק הריבית ובין עסקת הביטוח. המבקשים מסתמכים על חוק הריבית ושואבים את התוכן להגדרת תוספת תת-שנתית מחוק הריבית. התיזה המוצעת על ידיהם מבוססת על ההנחה, שהפריסה לתשלומים מגדירה את תוספת תת-שנתית על עסקת הביטוח כעסקת אשראי, הלוואה שנותן המבטח למבוטח וככזו תוספת תת-שנתית היא בבחינת ריבית הנגבית על קרן הלוואה. הנחה זו מובילה את המבקשים לחישובים אותם הם מציעים ואשר מובילים אותם למסקנה, כי המשיבות גבו ריבית בשיעורים גבוהים מהמותר על פי חוזרי הביטוח.

אם כן, ענייננו בשאלה – האם תוספת תת-שנתית מהווה ריבית במובנה בחוק הריבית – אם לאו, וככל שהתשובה לשאלה זו היא בחיוב יש לבחון האם המשיבות גבו ריבית ביתר.

עיון בחוזרי הביטוח מעלה, שהמפקח על הביטוח לא קבע "כותרת" לתוספת תת-שנתית ולא הגדיר אותה – הוא לא קרא לה ריבית אך הוא גם לא קבע שלא מדובר בריבית.

במסמכים שונים שהציגו המבקשים נראה, כי המשיבות עצמן מגדירות את תוספת תת-שנתית כריבית. אולם ואף על פי כן, אין בכותרות ובשמות האמורים כדי לקבוע את תוכנה ומהותה של תוספת התשלום. כפי שנקבע בפסיקה, וכפי שטוענים המבקשים עצמם, "השאלה אינה אפוא מה הכינוי שנתנו הצדדים להגדלת המחיר אלא מה היא מהותו של ההסדר שנקבע" (ע"א 2258/92 מלון נאות מדבר בע"מ נ' הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, מיום 23.9.1993, פסקה 7; כן ראו: סעיף 62 לסיכומי המבקשים).

יש להידרש לתוכנה ומהותה של תוספת תת-שנתית, וזאת בשים לב לנורמה המשפטית היוצקת תוכן למונח ריבית הקבועה בסעיף 1 לחוק הריבית:

"ריבית" – כל תמורה הניתנת בקשר עם מילווה ויש בה משום תוספת לקרן, לרבות דמי עמילות ודמי נכיון המשתלמים כאמור, בין שנקראים בשם ריבית ובין שנקראים בשם אחר, למעט כל סכום המתווסף לקרן עקב תנאי הצמדה לשער החליפין של המטבע הישראלי, למדד המחירים לצרכן או למדד אחר שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. (הדגשות הוספו).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 15-12-22400 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

תוספת תשלום תיחשב כריבית כאשר התשלום מהווה תמורה שמתקיימים בה שני תנאים מצטברים: הראשון – התמורה ניתנה בקשר עם "מילוה"; השני – יש בתמורה משום "תוספת לקרן" ששולמה למלוה.

משמעותם של המונחים "מילוה" ו"תוספת לקרן" נבחנה בפסיקה ונקבע, כי הקשר הדרוש לעניין הביטוי **"בקשר עם מילוה"** אינו קשר סיבתי במובן שאלמלא הוא לא הייתה התמורה ניתנת, אלא קשר פנימי העושה את התמורה הנוספת חלק אינטגרלי של עסקת המלוה או לפחות מקשר אותה קשר מהותי, ענייני, עם עסקה זו. אשר לביטוי **"תוספת לקרן"**, כוונת הביטוי היא לכך שמקבל הקרן שבידו היא נשאת, נעשה על ידי כך עשיר יותר (ע"פ 98/65 **אוצר לאשראי של הפועל המזרחי בתל אביב, אגודה הדדית בע"מ ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה**, מיום 25.1.1966, פסקאות 7 ו-8).

במחלוקת שבין הצדדים באשר לכפיפותה של עסקת הביטוח בפריסה לתשלומים לחוק הריבית יש לבחון קיומם של שני התנאים האמורים.

המונח "מילוה" מוגדר בחוק הריבית: **"כל עסקת אשראי, לרבות נכיון שטר והעברת חוב על פי שטר בדרך אחרת"**.

מבחינה לשונית, המונח "עסקת אשראי" רחב דיו כדי לכלול כל עסקה שמהותה היא מהות של אשראי (ע"א 2462/97 **הפועלים ליסינג בע"מ נ' טיפול שורש, ניהול ושירותים למרפאות שיניים (ישראל מספר 1) בע"מ**, מיום 17.2.2000, פסקה 18). ואולם, מהפסיקה עולה, שפרשנות עדכנית וראויה של חוק הריבית שתתאים לימינו אלה, מחייבת צמצום הגדרת "עסקת אשראי" והתאמתה למציאות הכלכלית.

יצוין, כי כבר בפסיקה מוקדמת העוסקת בהגדרת "עסקת אשראי" נקבע, כי מאחר שחוק הריבית אינו מפרש מהותה של "עסקת אשראי" הרי ש"בהתאם לכללי הפרשנות המקובלים, יש לפרש דיבור זה כפשוטו ולתת לו אותה משמעות שיש לו בלשון בני אדם: 'המבחן הוא לכן, איך היה אדם רגיל מגדיר את העסקה שנעשתה בין הצדדים? התשובה לשאלה זו היא במידה רבה ענין שבהתרשמות ואין היא ניתנת להרחבת דיבור יתירה. נראה לי, כי אדם רגיל היה אומר כי 'עסקת אשראי' מובנה הלוואה רגילה, הלוואת כספים ממש, וכי מכר שהותנה בו כי מחירו ישתלם בשיעורים אינו 'עסקת אשראי' ואין בינו ובין חוק הריבית מאומה." (ע"א 448/62 **סטרן נ' אפשטיין**, מיום 22.5.1963). גם בפסיקה מאוחרת יותר צומצמה הפרשנות של "עסקת אשראי" ל"הלוואה רגילה, הלוואת כספים ממש ואף מכר שהותנה בו כי מחירו ישתלם בשיעורים לא נכלל בעסקת אשראי" (רע"א 4230/90 **כדורי נ' כליף**, מיום 1.10.1991). וכן, "מקום שעיקר העסקה אינו מתן כסף אלא מכר, אין בדחיית תשלום יתרת המחיר כדי להפוך את העסקה לעסקת אשראי, אף אם הותנה שאותה יתרה תישא ריבית" (ע"א 112/69 **גלר נ' שפנייר**, מיום 9.9.1969).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

כאמור, כאשר בוחנים את הפסיקה כמכלול, מסתמנת נטיית בית המשפט להימנע מסיווג גורף של עסקאות ולהעדיף בחינה פרטנית של כל מקרה, בשים לב לנסיבותיו, למאפייני העסקה ולהקשר המשפטי שבו נדרש הסיווג (ע"א 914/14 מידטאון בע"מ נ' מנהל מיסוי מקרקעין אזור תל אביב, מיום 31.5.2015, פסקה 13). בהתאם, השאלה, האם עסקה בתשלומים טומנת בחובה עסקת אשראי, היא שאלה עובדתית הטעונה הוכחה, ואין בעצם הפריסה לתשלומים כדי ללמד על קיומה של עסקת אשראי (ע"א 6914/15 אהרוני נ' פקיד שומה כפר סבא, מיום 22.4.2018, פסקה 17).

מבחינה תכליתית, חוק הריבית בא, בין היתר, למנוע ניצול לרעה של מצוקתם הכלכלית של הלווים על-ידי מלווים. הוא בא להבטיח "עסקה הוגנת" בין המלווה ללווה. תכלית זו מצדיקה החלת חוק הריבית על עסקה שמהותה האמיתית היא מהות של עסקת אשראי, גם אם לא כונתה בשם "הלוואה". תכלית זו מחייבת, כי לא הצורה החיצונית היא שתקבע, אלא המהות האמיתית (עניין טיפול שורש, פסקה 18). וכפי שנאמר בעניין מלון נאות מדבר: "ההגדרה הרחבה של 'ריבית' (סעיף 1) מונעת להפר את החוק על ידי מתן שמות שונים למחיר הכסף" (פסקה 7). בהתאם, יש להתחקות אחר תכליתה האמיתית של העסקה, ולא להיתפס לכינוייה הטכניים בלבד (רע"א 2413/02 לוקרנו חברה להשקעות בע"מ נ' קבוצת כנרת – אגודה שיתופית חקלאית בע"מ, מיום 11.2.2004, פסקה 7). במילים אחרות, אם המהות האמיתית של עסקה היא מהות של "הלוואה" יש לסווג עסקה זו כ"עסקת אשראי" כדי להגשים את תכליתו של חוק הריבית. פרשנות אחרת תרוקן את חוק הריבית מתוכנו, שהרי יהיה קל לעקוף אותו (עניין טיפול שורש, פסקה 18). יש לוודא כי אין מדובר אך בעקיפה מלאכותית של החוק, כאשר לשם מתן מענה על שאלה זו אין מקום להיזקק לתנאי ההלוואה בלבד, אלא יש להביט על מכלול הנסיבות סביב התקשרות הצדדים לעסקה (עניין לוקרנו, פסקה 8).

עניינו בעסקת ביטוח אשר תשלום הפרמיה בגינה מחולק לתשלומים. ראשית יובהר, כי לא כל אימת שמדובר בעסקת מכר בתשלומים, פירוש הדבר כי העסקה כוללת בתוכה בהכרח גם רכיב של אשראי. השאלה, האם קיים רכיב מימוני בעסקה היא בראש ובראשונה שאלה עובדתית הנגזרת מהסכמת הצדדים במקרה הקונקרטי ו"אין לאמץ ברירת מחדל גורפת לפיה כל עסקה הכוללת תמורה דחוייה הינה עסקת אשראי במהותה" (עניין מידטאון, פסקה 13 וגם עניין אהרוני, פסקה 17).

המשיבות עומדות על ייחודה של עסקת הביטוח ועל מאפיינים מיוחדים הגלומים בעסקת הביטוח ובכלל זה בעצם הפריסה לתשלומים של פרמיית הביטוח.

המשיבות נדרשות להשוואה בין עסקת הלוואה לעסקת ביטוח וטוענות, כי בניגוד להלוואה, שבמצב העסקים הרגיל על הלווה חלה תמיד החובה לפרוע את ההלוואה עד תומה, חוק חוזה ביטוח **קובע** בסעיף 45(א) כי "המבוטח רשאי בכל עת לבטל את החוזה בהודעה בכתב למבטח." בנוסף, סעיף 9(ד) לחוק חוזה הביטוח קובע, שמבוטח שביטל את חוזה הביטוח זכאי להחזר דמי הביטוח בגין

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

התקופה שלאחר ביטול הביטוח. על פי הוראת חוק אלה, יש טעם בטענה שלא ניתן לראות באפשרות לשלם את הפרמיה בביטוח בתשלומים כהלוואה, שהרי בעוד המבוטח רשאי לבטל את חוזה הביטוח בכל עת, ובמקרה זה המבוטח מפסיק לשלם את הפרמיה ואינו נדרש לשלם את התשלומים הנותרים, אין המצב כך שעה שמתקשר לוה בחוזה הלוואה, אז ובניגוד לזכותו של המבוטח לבטל את הפוליסה בכל עת, לוה המבקש לפרוע פירעון מוקדם של הלוואה שנטל, ככלל יידרש להשיב את מלוא קרן ההלוואה שנטל ולעיתים אף לשלם בנוסף לריבית הרגילה, ריבית גבוהה יותר בגין פירעון מוקדם.

באופן דומה, יש לתת את הדעת לכך, שעסקת ביטוח שונה מעסקאות מכר אחרות, זאת בין היתר בעצם האפשרות לבטל את חוזה הביטוח בכל עת והפסקת תשלום הפרמיות, על פני עסקת מכר בתשלומים שבה, אדם רוכש מוצר ומקבל אותו לידי מראש שעה שהתשלום בגינו נעשה בתשלומים ולצורך כך המוכר גובה תשלום (ריבית) בגין דחיית התשלום המלא עבור מוצר שכבר לידי הרוכש.

המשיבות הציגו את הרציונלים והטעמים שבגביית תוספת תת-שנתית :

כיסוי הוצאות תפעול כלליות – כאשר מבוטח משלם פרמיה פעם אחת בשנה, ההוצאות הכלליות בגין הפוליסה שלו נמוכות לעומת ההוצאות הכלליות בגין פוליסה של מבוטח המשלם את הפרמיה השנתית ב- 12 תשלומים. כך למשל, אם מבוטח משלם את הפרמיה השנתית בתשלום אחד והוא מפגר במועד תשלום הפרמיה, אז על חברת הביטוח לשלוח אליו פעם אחת דרישת תשלום בשל הפיגור בתשלום הפרמיה. מנגד, חברת הביטוח עשויה להידרש לשלוח דרישות תשלום רבות למבוטח המשלם את הפרמיה שלו בתשלומים והוא מפגר מספר פעמים במועד לתשלום הפרמיה.

תמחור פרמיות – המשיבות נדרשות להעריך כבר במועד ההתקשרות את השווי הכלכלי של תזרימי המזומנים שהן עשויות לקבל מפרמיות שתגיבנה לאורך כל תקופת הביטוח. יחידת התמחור הבסיסית של הסיכון המבוטח היא שנתית ובהתאם שיעור הפרמיה (התעריף) נקבע מראש לשנה, תחת ההנחה שהפרמיה תשולם מראש בראשית השנה. אולם ככל שהפרמיה משולמת בתשלומים במהלך השנה, יש לבצע תמחור חודשי של הפרמיה, כאשר המבטח מניח, כי הסיכון המבוטח מתפלג באופן שווה על פני חודשי השנה. במצב זה, נגבית תוספת תשלום על "אובדן" ערכה היחסי של הפרמיה, שחושבה בהנחה שתשולם במלואה בתחילת שנת אשר בשל דחיית תשלומה אין היא נושאת למבטח תשואה.

הפסד פרמיות – תוספת תת-שנתית מהווה "פיצוי" בגין הפסד פרמיות ביטוח שעלול להיגרם לחברה בשל הפסקת הגביה בקרות מקרה ביטוח במהלך השנה או כתוצאה מהפסקת תשלום הפרמיה על ידי המבוטח, הפסד שהיה נמנע במקרה של גביה חד פעמית מראש ולחלופין, במצב בו המבוטח מבקש לבטל את חוזה הביטוח.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

הפסד השקעות – המשיבות משקיעות את פרמיית הביטוח שהתקבלה. ככל שבתחילת השנה מושקעת כל הפרמיה למשך שנה שלמה, קיים פוטנציאל רווח גדול יותר לעומת פרמיות המתקבלות במהלך השנה ומושקעות לתקופות זמן קצרות יותר. לפיכך, גביית תוספת תת-שנתית מפצה" על הפסד רווחי ההשקעות שיכלו להשיג אילו הפרמיות השנתיות היו מושקעות למשך שנה שלמה.

המסקנה העולה לאור האמור היא, כי אמנם קיים קשר פנימי מהותי בין תוספת תת-שנתית לעסקת הביטוח. אולם, בשים לב להגדרת עסקת אשראי בפסיקה והרציונלים שבעסקת הביטוח שהציגו המשיבות, נראה, שהתכלית הטמונה בחוק הריבית למניעת מצוקתם של הלווים על ידי מלווים אינה מתקיימת בנסיבות העניין וכי מהותה האמיתית של עסקת הביטוח בפריסה לתשלומים אינה מתן אשראי, ובפרט לא מתן אשראי שנועד לעקוף את חוק הריבית.

במאפייני המוצר אותו רכשו המבקשים, קרי ביטוח, והגדרותיו הסטטוטוריות יש משום חיזוק נוסף למסקנה, שאין עסקינן ב"עסקת אשראי" או בהלוואה. ההיבט המימוני אינו מרכזי הכובד בעסקת הביטוח, וזאת שלא כעסקת הלוואה. גם אם מדובר בעסקת מכר במובן של עסקה למכירת מוצר ביטוחי, הרי שיש מחיר עסקה למוצר ביטוח שנקנה בתשלום אחד ומחיר עסקה אחר לביטוח שנרכש בתשלומים.

תמחור הפרמיה באופן שנתי שונה מתמחור הפרמיה באופן חודשי ולמעשה מוביל להתייקרות מחיר הפרמיה המשולמת באופן חודשי. לשון אחרת: נדמה, כי מחיר עסקת ביטוח שדמי הביטוח בגינה משולמים בתשלום אחד, שונה ממחיר עסקת ביטוח שדמי הביטוח בגינה משולמים במספר תשלומים. לפיכך, עסקת הביטוח הכוללת תוספת תשלום אינה בגדר עסקת אשראי ואינה בגדר "מילווה" במובנו לפי סעיף 1 לחוק הריבית. תוספת התשלום לא מהווה ניצול לרעה של המבוטחים, אלא נועדה להבטיח "עסקה הוגנת" בין הצדדים.

לא ניכר, כי התנאי הראשון שעניינו "מילווה", היינו עסקת אשראי, מתקיים בענייננו. מעבר לכך ניכר, שגם התנאי השני, שעניינו בדרישה שהתשלום הנוסף יהיה בו "משום תוספת לקרן", אינו מתקיים.

בהתייחס לתנאי השני הקבוע בחוק הריבית, שעניינו "תוספת לקרן", נקבע בע"פ 98/65 **אוצר לאשראי של הפועל המזרחי בתל-אביב, אגודה הדדית בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה** (מיום 25.1.1966), כדלהלן:

"לא נאמר כאן 'תוספת לתשלום הקרן', אלא 'תוספת לקרן', ומילים אלה פירושו יכול להיות רק זה: שמקבל הקרן, אשר בידו היא נשאת, נעשה על-ידי כך עשיר יותר, ולא שמשלם הקרן, הנפרד ממנה, נעשה על-ידי כך עני יותר...

...

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

החוק דורש שהתשלום הנוסף יהיה בו 'משום תוספת לקרן', ואם המלווה - כמו במקרה שלפנינו - מקבל אך ורק את ההוצאות שהוצאו על-ידי בעסקו במלווה ואביזריה, החזרת הוצאות אלו לאו ריבית היא."

ובהמשך :

"לאור הגדרת המונח 'ריבית' בסעיף 1 אינני רואה כל אפשרות להפריד בין 'הפסד' הלווה ו'ריווח' המלווה (או צד שלישי שתשלום לו הריבית או חלק ממנה לפי הוראות המלווה). 'ריווח' ו'הפסד' הם שני הצדדים של אותו מטבע, 'ריווח' של זה הוא 'הפסד' של זה, ולהיפך. ה'תמורה' הניתנת על-ידי הלווה היא היא ה'תוספת לקרן' המתקבלת על-ידי המלווה (או על-ידי צד שלישי כהסכמתו).

אך בזה לא הכרעתי עדיין אם 'דמי גוביינא' הם בגדר 'ריבית' אם לאו. מונח ה'ריווח' שהשתמשתי בו אינו זהה עם מונח ה'ריווח' שבא-כוח המערערים התכוון אליו. כל תשלום שלווה משלם למלווה 'מרבח' את הונו' של המלווה, ובמובן זה הוא 'ריווח'. לא הבאתי בחשבון את הוצאות המלווה על גביית המלווה, ואכן סבורני שעקרונית אין הוצאות המלווה נוגעות ללווה. לווה אינו שותף למלווה בעסקיו, ואין זה עסקו של לווה אם המלווה מרוויח או מפסיד כתוצאה מעסקת המלווה. 'כל תמורה הניתנת כקשר עם מלווה ושיש בה משום תוספת לקרן' מהווה 'ריבית', ואין לנכות את הוצאותיו של המלווה מן ה'תוספת לקרן', כדי לשלול קיומה של 'ריבית'. אם לא תאמר כן, מלווה שהוצאותיו אוכלות את הריבית שהוא מקבל לא היה נחשב כמקבל 'ריבית'.

השאלה היא אפוא אם דמי הגוביינא הם 'תוספת לקרן', לא במובן האריתמטי לפי חשבון ריווח-והפסד של מלווה, אלא במובן המשפטי, הווה אומר: אם חוק הריבית פוסל או אינו פוסל הסכם בין לווה ומלווה, לפיו על הלווה לשפות את המלווה על הוצאותיו. אם הסכם כזה הוא כשר ותקף, הרי הוא נותן ביטוי לכוונת הצדדים להעביר את נטל הוצאות העסקה משמו של המלווה על שכם הלווה, ולא יהיה בהשבת הוצאות אלו 'משום תוספת לקרן'. " (פסקאות 7 ו-11 לפסק דינו של כב' השופט זילברג ופסקאות 7-9 לפסק דינו של כב' השופט לוי).

בדומה, כתב בעניין זה השופט זילברג בע"א 58/68 בנק הפועל המזרחי נ' זורגר (מיום 5.11.1968) :

"יכול היה המחוקק לומר: 'ריבית (לצורך חוק זה) - כל תמורה הניתנת בקשר עם מלווה וכו' בין אם היא ריבית בין אם איננה ריבית'. אבל המחוקק לא אמר כן. הוא אמר: 'ריבית - כל תמורה הניתנת בקשר עם מלווה וכו' בין שנקראים בשם ריבית בין שנקראים בשם אחר'.

הווה אומר: הוא ויתר על השם והכינוי, אבל לא ויתר על המהות והסגולה. ומה היא סגולתה של ריבית, ועל שום מה היא נקראת כך? על שום שהיא תופחת ומרבה פריודית את כספו של המלווה המצוי בידי הלווה. לשון אחרת וקצרה: סכום ההלוואה גדל אצל הלווה - לטובת המלווה - כתוצאה מן הריבית. העמלה המשתלמת לבנק אינה מגדילה שום סכום, לא אצל הבנק ולא אצל מישהו אחר, ולכן איננה ריבית. " (פסקה 5).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

המבקשים לא השכילו לשכנע, שהמשיבות מרוויחות מעצם פריסת התשלומים או כי התנהלות המשיבות נועדה לעקוף את הוראות החוק או את תכלית והוראות חוק הריבית. תחת זאת, המשיבות השכילו לשכנע, כי תשלום תוספת תת-שנתית משקפת מידה סבירה של הוצאות ודמי גביה הכרוכים בעצם פריסת דמי הביטוח לתשלומים.

יצוין, שאופן גביית תוספת תת-שנתית על ידי המשיבות תואם את לשון חוזרי המפקח: "כאשר תעריפי הביטוח נקבעים לשנה ואילו הגביה מפורזת למספר תשלומים במשך שנה... התוספת לתעריף תהיה". אם נתייחס לפוליסת הביטוח של מבקשת 1 (נספח 6 לבקשת האישור) ניתן לראות בדף פרטי הפוליסה פירוט של הפרמיות. הפוליסה מציגה את תעריף הפרמיה השנתית וכן כי אופן תשלום הפרמיות הוא "חדשי, באחד בכל חודש כל שנה", ובהמשך ניתן לראות את "גובה הפרמיות לפי אופן התשלום". עיון מהיר בתעריפים הנקובים וחישוב קל שלהם מעלה, כי גובה הפרמיה החודשי תואם את תעריף הפרמיה השנתית הקבועה בפוליסה בתוספת שיעור תעריף הגביה המירבי המותר לפי חוזרי הביטוח.

מנגד, לאופן החישוב הראוי לשיטת המבקשים לגביית תוספת תת-שנתית, אין אחיזה בלשון חוזרי המפקח ונראה, שדווקא החישובים שמציגים המבקשים לאופן החישוב הראוי לשיטתם לגביית תוספת תת-שנתית הם אלו היוצרים קושי וסרבול באשר לאופן גביית התוספת האמורה. חישובים אלה אינם עומדים בקנה אחד עם התפיסה, כי על פוליסת הביטוח להיות פשוטה ומובנת למבוטח ובכלל זה גם בכל הנוגע להוראות חוזרי הביטוח החלות על פוליסות הביטוח:

"דא עקא, פוליסת ביטוח איננה דומה למכונת או למוצר הנרכש במרכול. לא בכדי הוצא תחום הפיקוח על עסקי הביטוח מתחום סמכותו של הממונה על הגנת הצרכן, ונמסר לרשות מנהלית נפרדת (וראה סעיף 39(2) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981). פוליסת ביטוח היא מוצר מיוחד. עסקת ביטוח היא עסקה מופשטת-משהו עבור אדם מן היישוב. לעסקה זו עשויות להיות השלכות עצומות לטווח הארוך על רווחתו של המבוטח ושל בני משפחתו, ובעקיפין - על החברה כולה ועל הנטל בו תאלץ לשאת בקרות מקרה הביטוח. מכאן ברור, כי קיים אינטרס ציבורי שעסקת הביטוח תיערך רק לאחר שהמבוטח הפוטנציאלי שקל בכובד ראש את תנאיה ואת מידת התאמתה לצרכיו הספציפיים וליכולתו הכלכלית... דווקא בעידן הצריכה בו אנו נתונים נקל להבין, כי שיקול דעתו של צרכן מן היישוב איננו מהווה ערובה מספקת לעריכת עסקאות יעילות ונחוצות מבחינתו. הדברים הם כך ביתר שאת כשמדובר בפוליסת ביטוח חיים מהסוג אותו מכר המערער, שבה לא ניתן להגדיר בכל נקודה ונקודה את חלקו היחסי של רכיבי ההוצאות, הריסק (הסיכון) והחיסכון, כך שרוכש הפוליסה שרוי בנחיתות אינפורמטיבית מובנית לגביה. מאליו מובן, כי הכללים הנוגעים לעסקת ביטוח - הן אלה הקבועים בחוק והן אלה הקבועים במקורות אחרים, לרבות בחוזרי של המשיב - מייעדים עצמם לכלל צרכני הביטוח הפוטנציאליים ולא דווקא לצרכנים המתוחכמים מביניהם." (ע"ש 714/01 יוסלבסקי נ' מדינת ישראל/המפקח על הביטוח, מיום 4.4.2005).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 22400-12-15 פורת חוה ואח' נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ ואח'

החשובים המסורבלים שמציעים המבקשים לאופן גביית תוספת תת-שנתית מעוררים תהייה בדבר האפשרות, כי אכן לאופן חישוב זה התכוון המפקח בחוזרי הביטוח. וזאת להבדיל מהחישוב הפשוט שעולה מעצם החוזר ומאופן החישוב שמבוצע בפועל על ידי המשיבות.

בעניין זה יצויין, שחוות הדעת האקטוארית שצורפה לבקשת האישור והחשובים בה מבוססים על הנחת המבקשים שלפיה, תוספת תת-שנתית מהווה ריבית. משעה שנדחתה תזה זו, אין מקום ליחס לה משקל נוסף.

טענות המבקשים לעניין הטעיה והפרת חובות הגילוי

לא מצאתי טעם בטענות המבקשים לעניין הטעיה והפרת חובות הגילוי אשר מבססים את טענותיהם על הנחת המוצא בדבר אופן חישוב תוספת התשלום.

הפוליסה מציינת בצורה מפורשת הן את התעריף השנתי והן את התעריף החודשי כאשר הפער בין הסכומים הוא אותו פער של תוספת תת-שנתית. הסכומים הנקובים בפוליסה מצויים בצורה ברורה ונהירה בפוליסה, וכאמור לעיל, ניתן ללמוד על הפער בין תעריף הביטוח השנתי ובין המחיר הנקוב בחלוקה לפריסה לתשלומים מתוך הפוליסה עצמה. לפיכך, אין מקום לקבל את טענת המבקשים בעניין זה.

סכומי הפרמיה השנתיים והחודשיים נקובים בפוליסה – סכומים אשר חישוב פשוט ביניהם מציג את הפער שבגינו מעלים המבקשים את טענותיהם בבקשת האישור. המבקשים לא השכילו לשכנע שהמשיבות לא עמדו בחובות הגילוי ולא השכילו לשכנע שהמבוטח הסביר לא יכול היה להעלות בדעתו שסך התשלומים החודשיים (הכוללים את תוספת תת-שנתית) אינו חופף לסכום דמי הביטוח השנתיים. לפיכך, סבורני, כי מבוטח סביר אכן היה יכול בנקל לעמוד על היעדר החפיפה בין הסכומים ולברר את הסוגיה האמורה מול חברת הביטוח. על כן, יש טעם בטענות ההתיישנות שהעלו המבקשות.

סוף דבר

המבקשים נעדרו עילת תביעה ודי בכך כדי להביא לדחיית בקשת האישור.

אין צו להוצאות.

ניתן היום, ד' סיון, תש"פ, 27 מאי, 2020, בהעדר הצדדים.

רחמים כהן
שופט